

O MONEDĂ DACICĂ DESCOPERITĂ ÎN LOCALITATEA DOSUL NAPULUI (JUD. CLUJ)

Radu Ardevan

La începutul anului 1982 ne-a fost prezentată pentru determinare o monedă dacică descoperită întâmplător, în vatra satului Dosul Napului din județul Cluj¹. Moneda respectivă este o tetradrahmă din argint. Caracteristicile ei tehnice sunt următoarele: AR, 13,43 g ↓ 24,8 mm.

Ea aparține tipului monetar Crișeni-Berchieș. Calitatea foarte bună a reprezentărilor atât de pe avers, cât și de pe revers o recomandă ca fiind un exemplar timpuriu, din *faza A* a emisiunii². Conform clasificării adoptate pentru monedele din tezaurul eponim, aversul corespunde celor notate cu nr. 5, 7, 9, 11, 12, apropierea de numărul 7 fiind cea mai evidentă³ (vezi fig. 1). În mod surprinzător însă, reversul corespunde celei mai vechi variante, notată cu nr. 1⁴ (vezi fig. 2). Această asociere este insolită. Moneda de la Dosul Napului seamănă destul de mult cu o piesă descoperită la Stâna (jud. Sălaj), fără a fi însă identică⁵.

În general, monedele de tip Crișeni-Berchieș prezintă o remarcabilă unitate. Ele provin cu siguranță dintr-un singur atelier monetar, foarte activ. Calitatea argintului lor este foarte bună, iar aspectul aversului și reversului mărturisește talentul celor care au gravat ștanțele⁶. În cadrul tezaurului eponim însă moneda nr. 1 - cea mai veche - părea a proveni dintr-un alt atelier⁷. Or, moneda de la Dosul Napului - care îmbină reversul 1 cu un avers mai târziu - indică fără dubiu faptul că și moneda nr. 1 provine din același atelier, care trebuie să fi cunoscut și el o evoluție internă. Din același motiv, și moneda noastră trebuie să aparțină celor mai vechi emisiuni de acest tip (la hotarul secolelor III-II a. Chr.).

Subliniem faptul că atât moneda nr. 1 din tezaurul de la Crișeni-Berchieș, cât și cea descoperită acum la Dosul Napului au axele ↑↓. Este o constatare care poate sprijini o ipoteză avansată recent, aceea că meșterii monetari daci dispuneau în jurul anului 200 a. Chr. de *ștanțe fixe* (ceea ce indică o tehnică avansată de batere)⁸.

După cum se știe, atribuirea tipului monetar Crișeni-Berchieș a suscitat discuții. S-a propus a se vedea în prima lui fază o creație a celților, eventual influențați de dacii autohtoni⁹. Însă aria de circulație a acestor monede, evoluția lor și relațiile cu emisiunile ulterioare (tipul Tonciu) recomandă drept autori pe dacii *napocenses* din valea Someșului¹⁰. Până acum, însă, descoperirile dacice din jud. Cluj sunt rare, iar la Dosul Napului sau în împrejurimi nu s-au semnalat alte vestigii din această epocă. Moneda discutată acum, prin condițiile de apariție, ar putea semnală o eventuală locuire necunoscută la Dosul Napului, fapt care se cere verificat printr-o cercetare de teren.

¹ Din relatările descoperitorului rezultă că moneda a fost descoperită, împreună cu câteva cioburi, în grădina familiei Văcaru, la poalele unui deal. S-ar putea să fi fost adusă de ploaie și alunecări de teren, din vreo așezare antică de pe acest deal (?). Astăzi dealul nu este locuit.

² C. Preda, *Monedele geto-dacilor*, București, 1973, pp. 102 și 98.

³ E. Chirilă, *Der dakische Munzschatz von Crișeni-Berchieș. Beiträge zur Typologie der dakischen Reitermunzen*, în *Dacia N.S.*, 9, 1965, pp. 186-188.

⁴ *Ibidem*, pp. 185-186.

⁵ Muzeul Zalău. *Catalogul colecției de monede antice*, Zalău, 1968, nr. 2.

⁶ C. Preda, *op. cit.*, p. 98, 102; E. Chirilă și I. Chifor, *Tezaurul de monede de la Vișea - Contribuții la studiul emisiunilor monetare ale dacilor napocenses*, în *ActaMP*, 3, 1979, p. 67, nr. 71 și pp. 72-73.

⁷ E. Chirilă, *op. cit.*, p. 198.

⁸ E. Chirilă și I. Chifor, *op. cit.*, pp. 71 și 74.

⁹ C. Preda, *op. cit.*, pp. 103-104.

¹⁰ E. Chirilă și I. Chifor, *op. cit.*, p. 73-76.

**Une monnaie dacique trouvée à Dosul Napului, dép. de Cluj
(Résumé)**

Dans le village de Dosul Napului (dép. de Cluj) on a découvert fortuitement une monnaie dacique de type Crișeni-Berchieș. C'est la seule découverte dace dans cette localité. La monnaie semble appartenir aux plus anciennes séries d'émissions de ce type (cca. 200 av. J.-C.) Son aspect (un revers archaïque et un droit plus récent confirme l'unité de ce type monétaire, produit par une seule officine des Daces Napocenses. La relation avers-revers soutient l'hypothèse de l'existence des fixes chez les monnayeurs daces.

Fig. 1 – Moneda dacică descoperită în localitatea Dosul Napului, jud. Cluj. Scara 4 : 1.
La monnaie dacique trouvée à Dosul Napului, dép. de Cluj.